

Bayram Akça, **Sosyal-Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Muğla(1923-1960)**,
Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma
Merkezi. 2002, 262 s. :24cm.

Muhammed YAZICI*

1923-1960 arasındaki 37 yıllık zaman diliminde Muğla Vilayetinin sosyal, siyasal ve ekonomik özelliklerinin incelendiği bu çalışma Bayram Akça tarafından, Prof. Dr. Ahmet Özgiray danışmanlığında doktora tezi olarak hazırlanmış ve Atatürk Araştırma merkezi tarafından bastırılmıştır.

Yazar eserini hazırlarken Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve bunların yanında Muğla Köy Hizmetleri Arşivi, Muğla Orman Bölge Müdürlüğü Arşivi, Muğla Ticaret Odası Arşivi gibi kurum arşivlerinden yararlanmıştır. Resmi yayın olarak Aydın Vilayet Salnameleri ve Devlet Salnamelerinden de istifade edilmiştir. Bunların yanında il yıllıkları, belediye yıllıkları, istatistik yıllıkları da inceleme kapsamına alınmıştır. İncelenen dönemde Muğla Vilayeti dahilinde çıkarılan yerel gazeteler ve ihtiyaç dahilinde ulusal gazetelere de başvurulmuştur. Yine Muğla vilayeti ile ilgili olarak çıkarılan makale ve kitaplar da yazar tarafından taranmıştır. 1923-1960 yılları arasındaki dönemi yaşamış kişilerden sözlü bilgi alınmış ve yazılı kaynakların yetersiz kaldığı bölümler de bu bilgiler kullanılmıştır.

Yazar eserin giriş kısmında çalışmanın üç önemli amaca ulaşmak üzere hazırlandığını ifade etmiştir. Bu amaçları:1-Milli Mücadele döneminde İtalyanlar tarafından işgal edilen Muğla'nın Aydın Cephesinde oynadığı rolü ortaya koymak 2-Osmanlı Devleti'nin son dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarından 1960 yılına kadar olan süreçte Muğla'nın sosyal ve ekonomik gelişimini ortaya çıkarmak 3-Türkiye Tarihi çalışmalarına katkıda bulunmak şeklinde belirlemiştir.

Eser giriş, dört bölüm ve eklerden oluşmaktadır. Yazar giriş bölümünde XX. Yüzyıla kadar Muğla'nın tarihsel gelişimine değinmiş ve asıl konuya bir anlamda zemin hazırlamıştır.

I. bölümde Muğla'nın Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerindeki idari ve nüfus yapısı ortaya konmuştur. Lozan Antlaşmasında belirtilen Türk-Rum nüfus mübadelesine ilişkin sözleşme ve protokol gereğince Muğla'dan ayrılan Rumlar ve Muğla'ya gelen muhacirlere ilişkin sayısal veriler kullanılmıştır. Yine Rum nüfusunun Muğla ilindeki tarihsel gelişimi de belirtilmiştir. Lozan Antlaşması gereği Muğla iline gelen Muhacirlerin yerleştirildikleri iskan bölgeleri de bu bölümde tespit edilmiştir.

II. bölümde 1923-1960 yılları arasında Muğla İlinin sosyal hayatı ve yaşanan siyasal gelişmelere ilişkin ayrıntılı bilgi verilmiştir. Sosyal hayata

---

* Muğla Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Araştırma Görevlisi.

ilişkin Ulaşım hizmetleri, Sağlık hizmetleri, Haberleşme hizmetleri, Muğla belediyesinin hizmetleri incelenmiştir. Yine il dahilindeki spor faaliyetleri de tespit edilmiştir. Muğla ilindeki siyasal yaşam ve seçimlerde II. bölümde incelenmiştir. 1923-1945 yılları arasında Halk Partisinin Muğla'daki faaliyetleri hakkında yine Demokrat Parti Muğla teşkilatının kurulması ve 1946-1950 yılları arasındaki siyasal gelişmeler ortaya konmuştur. Çok partili hayata geçiş ve 1950-1960 yılları arasındaki siyasal hayat canlandırılmaya çalışılmıştır.

III. bölümde yazar Muğla İlindeki eğitim ve kültür faaliyetlerini Osmanlı Devletinin son döneminden başlayarak Cumhuriyet dönemini de içine alacak şekilde ayrıntılı olarak incelemiştir. Eğitimin temelini oluşturan ilk ve orta dereceli okullar, kütüphaneler ve Halk Eğitimi ile ilgili faaliyetler tespit edilmiş, eğitimle ilgili olarak vilayet dahilinde kurulan cemiyet ve derneklerin işleyişi ve faaliyetleri hakkında bilgi verilmiştir. Kültür hayatı ile ilgili olarak Muğla Türk Ocağı, Muğla Halkevi, Türk Milliyetçiler Derneği Muğla Şubesi'nin faaliyetlerine değinilmiş Muğla'da çıkan mahalli gazeteler ve dergiler ile bunların basıldığı basımevleri tespit edilmiştir. Yine kültürel bir faaliyet olarak sinema ve tiyatro etkinliklerine de değinilmiştir.

IV. ve son bölümde yazar Muğla İlinin 1923-1960 yılları arasındaki ekonomik yapısını ayrıntılı olarak yansıtmaya çalışmıştır. Vilayet dahilinde tarım ve hayvancılık, sanayi ve ticari faaliyetlere değinilmiş ve ekonomik faaliyetlerle ilgili olarak kurulan kooperatif, kurum ve kuruluşlar ve bunların çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir.

Yazar ekler bölümünde 1867-1921 yılları arasında Muğla'da görev yapan mutasarrıfların ve 1921-1960 yılları arasında görev yapan valilerin isimlerini ve görev tarihlerini vermiştir. Yine incelenen dönemin anlaşılmasına katkı sağlayacak Muğla Vilayeti Okutma ve Yardımlaşma Cemiyeti Nizamnamesini, Muğla İli Yüksek Tahsil Derneği Ana Tüzüğünü, Türk Milliyetçiler Derneği Muğla Şubesinin Beyannamesini ve Adnan Menderes'in 2 Mayıs 1949, 3 Mayıs 1951, 5 Ağustos 1953 yıllarında Demokrat Parti Muğla İl Kongresinde yaptığı üç konuşmanın metnini vermiştir.

Bu türden mahalli çalışmalar seçilen bir vilayetin incelenen dönemdeki her türlü özelliğini detaylı olarak inceleyen ve diğer çalışmalara ana kaynak teşkil eden eserlerdir. Cumhuriyet dönemi ve sonrasındaki Türkiye'nin sosyal ve ekonomik durumunu ortaya çıkarmak ancak bu tür mahalli çalışmaların yapılması ve bunların sayısının artması sayesinde ortaya konulabilir. Muğla İlinin 1923-1960 yılları arasındaki sosyal-siyasal ve ekonomik hayatını gözler önüne seren ve Türkiye tarihi çalışmalarına katkı sağlayan Bayram Akça'ya bu çalışmasından dolayı teşekkür eder bundan sonraki çalışmalarında başarılar dilerim.